

РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПЕРИОДИКА В БЪЛГАРСКИТЕ ЗЕМИ СПОРЕД ДОКУМЕНТИ В АРХИВА НА ЧИТАЛИЩЕ "ЗОРА" - РУСЕ

Веселина Антонова

Архивът на възрожденското читалище „Зора“ е недостатъчно проучена документална сбирка, съдържаща изключително богата и единствена автентична информация за културния живот в Русе през 60-те и 70-те г. на XIX в. Съобщенията по темата във възрожденския печат, често са некоректни, а в някои случаи недобронамерени и подвеждащи. По-детайлното вникване в съдържанието на документите позволява да се очертаят преди всичко механизмите, чрез които се осъществява читалищната дейност и нейното финансиране, атмосферата, която цари в културно-просветната институция, популярността и влиянието ѝ сред местното население. От запазените документи е видно, че читалищните настоятелства са водили стриктна отчетност за дейността на институцията. До днес са оцелели финансово-счетоводните документи (1867 - февр. 1876 г.)¹ и копирната книга (дек. 1869 - (?)1875)², която е в много лошо състояние - голяма част от писмата са с угаснал текст и разчитането им е невъзможно. Богатата библиотека и цялото имущество на читалището са унищожени по време на бомбардировките над града през лятото на 1877 г. Счетоводните книги на русенското читалище „Зора“ са водени по т.нар. „стълбовидно счетоводство“. Тази счетоводна форма се използва при малък обем стопански операции и осигурява информационна представа за динамиката в имущественото състояние на читалището. Това са може би единствените запазени финансови документи на този тип институции през Възраждането.

Създадено през март 1866 г. по инициатива на Драган Цанков, читалището бързо намира своето място в променящата се градска атмосфера в най-големия български крайдунавски град. То става естествен център на създаващите се нови общности, които променят начина на общуване и използване на личното време, развлеченията, изиграва решаваща роля в процеса на сформирани на нови приятелски и професионални общности, различни от битувалите векове наред роднински, съседски и етнически взаимоотношения. Под силното влияние на своя основател в читалището се създава твърде специфична микросреда, която привлича както авторитетни русенски граждани, членове на българската църковно-народна община, така и току-що завършили реномираното класно училище младежи, бъдещи основатели на Русенския революционен комитет. Сред най-активните му чле-